

Alcoholvrij aanbod in de sportkantine

Als onderdeel van het stimuleren van een gezonde sportomgeving

Mark Melman, Marloes van Gorp & Janine van Kalmthout

Sportverenigingen dragen met hun sportaanbod bij aan de gezondheid van Nederlanders. Tegelijk is de sportkantine een plek waar vaak alcohol geschonken wordt. In deze factsheet beschrijven we veranderingen in de verkoop van alcohol en alcoholarme en alcoholvrije bieren of wijnen (verder: alcoholvrije dranken) in de kantines van Nederlandse sportverenigingen en wat die betekenen voor de omzet.

Alcoholconsumptie heeft nadelige effecten op lichamelijke en geestelijke gezondheid. Meer dan drie kwart van de volwassenen in Nederland drinkt wel eens alcohol (78%, [Tuithof & de Jong, 2023](#)). Minder dan de helft houdt zich aan het advies van de Gezondheidsraad en drinkt niet of niet meer dan één glas per dag (44%).

In vrijwel alle sportkantines in Nederland (92%) wordt alcohol geschonken ([Slot-Heijs & van Kalmthout, 2020](#)). Wekelijkse sporters drinken meestal zes tot elf glazen alcohol per week ([Van den Dool & van den Breul, 2018](#)). Sportverenigingen kunnen een gezonde leefstijl aanmoedigen door alternatieven voor alcoholhoudende dranken aan te bieden.

In 2023 hebben we 171 sportverenigingen met inkomsten uit kantineverkoop bevestigd via het verenigingspanel van het Mulier Instituut. Waar mogelijk vergelijken we de resultaten met 2020 (zie ook verantwoording).

Neem voor meer informatie contact op met [Mark Melman](#).

55%

van de verenigingsbestuurders ziet een stijging van de verkoop van alcoholvrije dranken

65%

van de sportverenigingen haalt meer dan 40% van de omzet uit de verkoop van alcohol

88%

van de sportverenigingen die teamsporten aanbieden, vindt de omzet van de verkoop van alcoholische dranken onmisbaar

Aandeel inkomsten uit alcohol en alcoholvrije dranken

94 procent van de sportverenigingen met een eigen kantine haalt inkomsten uit de verkoop van alcoholische dranken en uit de verkoop van alcoholvrije dranken.

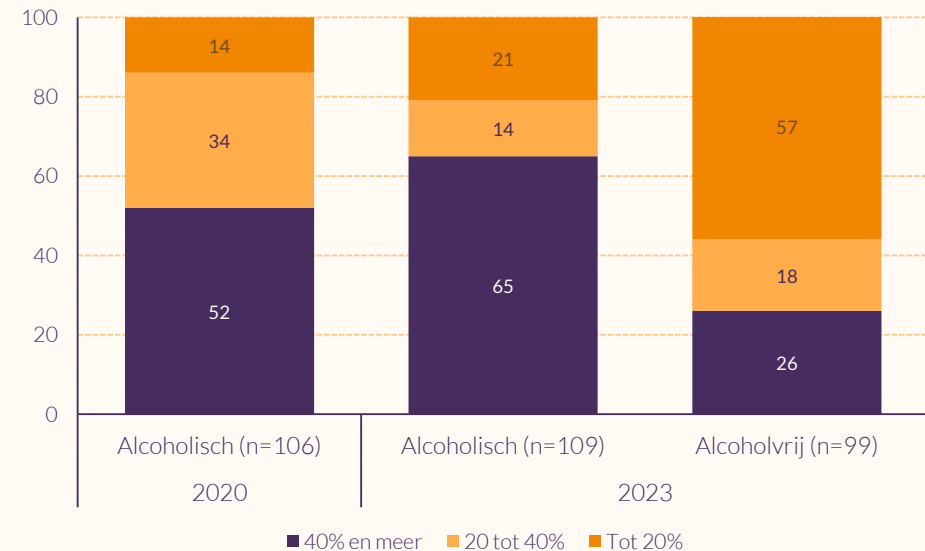
We vroegen verenigingsbestuurders naar het aandeel van alcoholische en alcoholvrije dranken in de omzet van de kantine. Ongeveer vier op de tien bestuurders wisten dit niet. In 2023 schat twee derde van de overige verenigingsbestuurders in dat de inkomsten van alcoholische dranken voor 40 procent of meer bijdragen aan de omzet (65%, figuur 1). Dit lijkt een toename ten opzichte van 2020 (52%).

Sportverenigingen die teamsporten aanbieden, halen volgens de inschatting van verenigingsbestuurders vaker relatief veel inkomsten uit de verkoop van alcoholische dranken (40% of meer van de omzet) dan sportverenigingen die individuele sporten aanbieden (76% vs. 52%).

Voor de inkomsten uit alcoholvrije dranken is het tegenovergestelde het geval. Sportverenigingen die individuele sporten aanbieden, halen vaker relatief veel (40% of meer) omzet uit alcoholvrije dranken (47%) dan sportverenigingen die teamsporten aanbieden (6%).

Figuur 1
Aandeel van alcoholische en alcoholvrije dranken in de omzet van de kantine, in 2020 en 2023

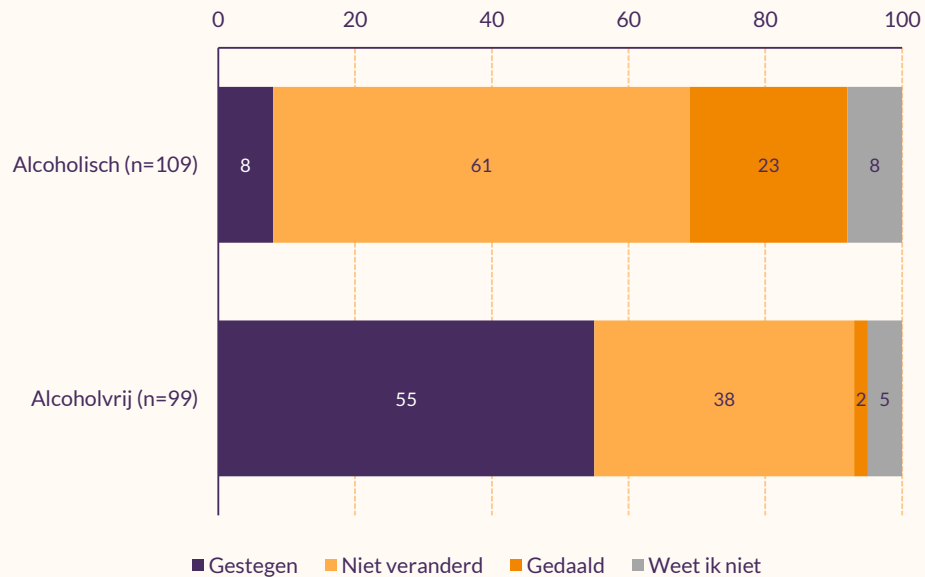
(inschatting verenigingsbestuurders, in procenten, n in figuur)

Bron: Mulier instituut, MI Verenigingspanel, september 2023.

Omzet alcoholvrije dranken stijgt

Figuur 2
Verandering aandeel dranken in de omzet van de kantine in de afgelopen vijf jaar
(volgens verenigingsbestuurders, in procenten, n in figuur)

Bron: Mulier instituut, MI Verenigingspanel, september 2023.

De meerderheid van de verenigingsbestuurders geeft aan dat het aandeel van de verkoop van alcoholische dranken in de omzet niet veranderd is (61%, figuur 2). Een kwart geeft aan dat dit is gedaald (23%) en één op de tien dat het is gestegen.

Bestuurders van teamsportverenigingen geven vaker aan dat het aandeel is gestegen dan bestuurders van sportverenigingen die (semi-)individuele sporten aanbieden (18% vs. 3% en 2%).

Bestuurders van verenigingen waar het aandeel alcoholische dranken in de omzet is gedaald, geven als reden dat consumenten zich bewuster zijn van hun gezondheid en dat het past bij de tijdsgeest om minder alcohol te drinken.

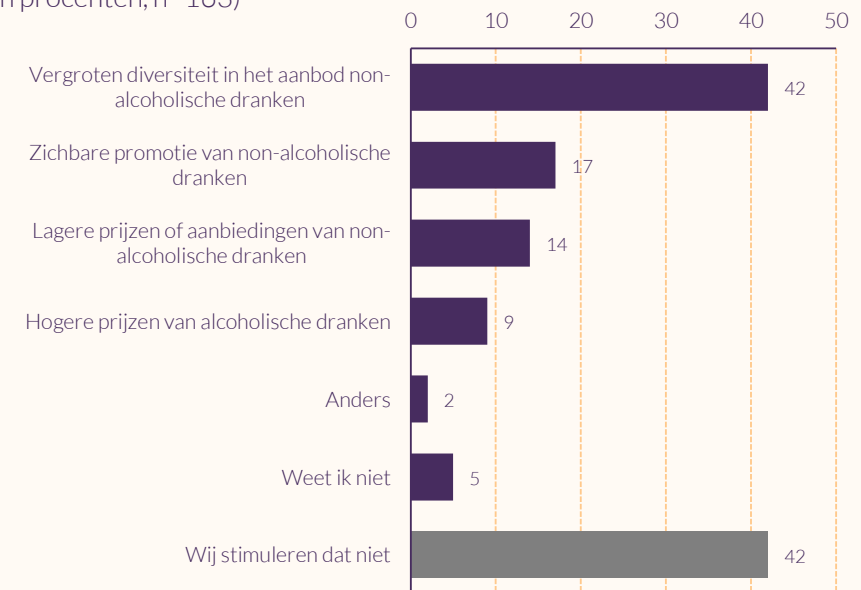
Ook zijn volgens hen de vraag naar en het aanbod van alcoholvrije en alcoholarme dranken toegenomen. Dit zien we terug in de gerapporteerde veranderingen in het aandeel van alcoholvrije drank in de omzet. De helft van de verenigingsbestuurders geeft aan dat dit is gestegen (55%).

Meer diversiteit in aanbod non-alcoholische dranken

Om de sportkantine een gezondere plek te maken, kunnen sportverenigingen meer inzetten op de consumptie van non-alcoholische dranken. Drie op de vijf sportverenigingen stimuleren de verkoop van non-alcoholische dranken (58%).

Sportverenigingen die de verkoop van non-alcoholische dranken stimuleren, zetten vooral in op het vergroten van de diversiteit in het aanbod hiervan (42%, figuur 3). Daarnaast gebruikt 17 procent zichtbare promotie van non-alcoholische dranken.

Figuur 3
Manier(en) waarop sportverenigingen de verkoop van non-alcoholische dranken in de kantine stimuleren
(in procenten, n=163)

Bron: Mulier instituut, MI Verenigingspanel, september 2023.

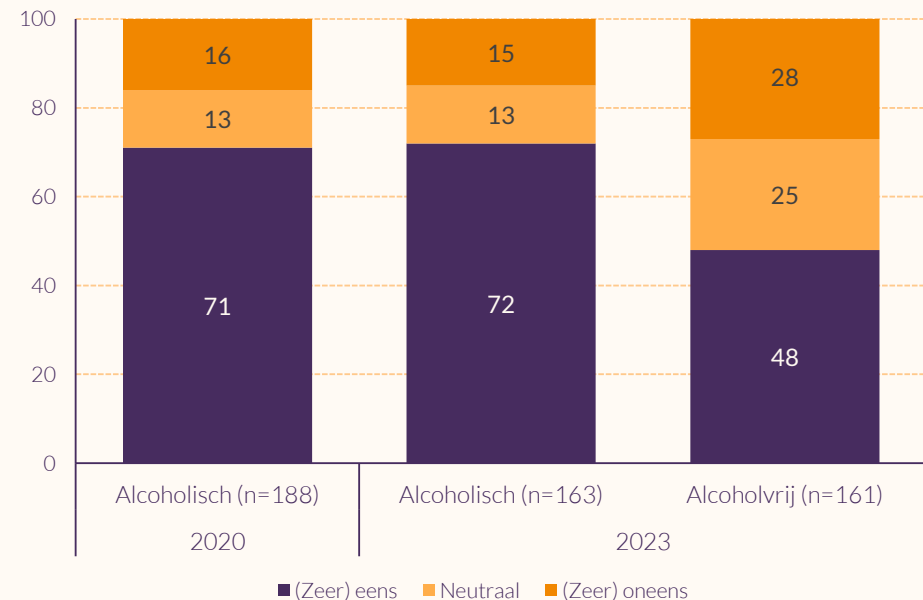
Inkomsten uit alcohol zijn onmisbaar

Bestuurders van bijna drie op de vier sportverenigingen vinden dat de inkomsten van alcoholische dranken in de kantine onmisbaar zijn (72%). Dit is vergelijkbaar met 2020 (71%, figuur 4).

Bestuurders van teamsportverenigingen lijken vaker te vinden dat de inkomsten van alcoholische dranken uit de kantine onmisbaar zijn (88%) dan bestuurders van sportverenigingen die (semi-)individuele sporten aanbieden (resp. 71% en 55%).

De helft van de bestuurders van de sportverenigingen die alcoholvrije dranken schenken, geeft aan dat deze onmisbaar zijn voor de club (48%). Hierin zijn geen verschillen tussen sportverenigingen die teamsporten aanbieden en sportverenigingen die (semi-)individuele sporten aanbieden.

Figuur 4
De inkomsten van dranken uit de kantine zijn voor onze club onmisbaar
(volgens verenigingsbestuurders, in procenten, n in figuur)

Bron: Mulier instituut, MI Verenigingspanel, september 2023.

Conclusie en aanbevelingen

Omzet uit alcoholische dranken nog steeds onmisbaar, vooral bij teamsporten

De verkoop van alcoholische dranken in de kantine blijft voor veel sportverenigingen onmisbaar. Vooral bestuurders van sportverenigingen die teamsporten aanbieden, geven aan dat de verkoop van alcoholische dranken onmisbaar is. Dit sluit aan bij eerder onderzoek waaruit bleek dat vooral in de amateursport bij teamsporten meer alcohol wordt gedronken ([De Vos, Swankhuisen & Meijer, 2020](#)).

Verkoop alcoholvrije dranken neemt toe

Veel verenigingsbestuurders geven aan dat het aandeel van alcoholvrije dranken in de omzet in de afgelopen vijf jaar is gestegen. Dit sluit aan bij richtlijnen voor alcoholbeleid op sportclubs, opgesteld door NOC*NSF. Daarin stellen zij dat sportkantines alcoholvrij bier als zichtbaar alternatief kunnen bieden ([NOC*NSF](#)).

Aanbeveling: alcoholvrije dranken als alternatief voor alcohol

Om de sportomgeving gezonder te maken kunnen sportverenigingen meer inzetten op alcoholvrije dranken als alternatief voor alcohol. Bestuurders van verenigingen waar de omzet van alcohol is gedaald, geven onder andere aan dat dit komt door een toename van de vraag naar en het aanbod van alcoholvrije drank.

Twee op de vijf verenigingen stimuleren de verkoop van non-alcoholische drank in de kantine (nog) niet. We raden verenigingen aan hier meer op in te zetten, bijvoorbeeld door zichtbare promotie van alcoholvrije dranken en door deze voor relatief lagere prijzen aan te bieden.

Methodische verantwoording en bronnen

Methodische verantwoording

Deze factsheet is gebaseerd op de Verenigingsmonitor onder sportverenigingen. De Verenigingsmonitor is een thematische vragenlijst die we een paar keer per jaar uitzetten onder de verenigingen van het MI Verenigingspanel.

Het MI Verenigingspanel bestaat uit meer dan 2.200 verenigingen. We wegen we de gegevens naar grootte van de vereniging en aard van de sport (zaalsport, overige binnensport, veldsport en overige buitensport). Zo willen we vergelijkingen met voorgaande metingen bij het panel mogelijk maken en zorgen voor een goede afspiegeling van de georganiseerde verenigingssport in Nederland.

De vragen over verkoop van alcoholische dranken waren ook in 2020 in de Verenigingsmonitor opgenomen. De vragen over alcoholvrije dranken stelden we in 2023 voor het eerst. Tabel 1 laat kenmerken zien van de verenigingen die in 2023 de vragenlijst beantwoordden (zie bijlage).

Bronnen

De Vos, B., Swankhuisen, C., & Meijer, N. (2020). *Sport en alcohol onlosmakelijk verbonden?* Tabula Rasa.

NOC*NSF (z.d.). *Richtlijnen voor alcoholbeleid sportclubs.*

Slot-Heijs, J. J., & Van Kalmthout, J. (2020). *De gezondere sportkantine in 2019.* Mulier instituut.

Tuithof, M., & De Jong, C. (2023). *Alcoholgebruik in Nederland – Cijfers 2022.* Trimbos Instituut.

Van den Dool, R., & Van den Breul, W. (2018). *Sportdeelname & leefstijl.* Mulier Instituut.

Bijlage

Tabel 1**Kenmerken sportverenigingen met inkomsten uit kantine**

(in procenten, n=171)

Aantal leden en donateurs		Soort sport	
T/m 100 leden	38	Team (38%)	
101 t/m 250 leden	22	Voetbal	48
Meer dan 250 leden	40	Korfbal	14
		Bridge	7
		Handbal	7
		Anders (o.a. rugby, volleybal, hockey)	24
		Semi-individueel (20%)	
		Tennis	51
		Tafeltennis	26
		Anders (o.a. dammen, dynamic tennis)	23
		Individueel (42%)	
		Jeu de boules	31
		(Hand)boogschieten	15
		Roeien	11
		Wandelsport	6
		Schietsport	6
		Anders (o.a. fietsen, atletiek, paardensport)	31

Bron: Mulier instituut, MI Verenigingspanel, september 2023.

Contact

Mark Melman

m.melman@mulierinstituut.nl

Marloes van Gorp

m.vangorp@mulierinstituut.nl

Janine van Kalmthout

j.vankalmthout@mulierinstituut.nl